Lösnummer 15 öre

6 ÅRG.
N:r 31

TIDEVARVET

4 AUG.
1928

TIDEVARVET
N:r 31: 1928

Fredspaktens öde, veckans ledare.

Det andra steget är också en ledande artikel.

•

Från överste Claes Bratt har Tidevarvet mottagit ett inlägg. Arbetsfredsproblemet, värdefullt som tankeställare och utgångspunkt för diskussion. Tidevarvet tar upp diskussionen.

•

Ett cirkulär från Nationella Ungdomsförbundet med anledning av andrakammarvalet återfinnes under rubrik av de välkända och kanske nötta orden Människovärdet vi fordra tillbaka. Cirkulärets vädjan går ut över människovärdet hos alla parter — också i valtider.

•

Sveriges allmänna sjukkasseförbunds 9:de kongress, som hölls i Stockholm den 22—23 juli är den närmaste anledningen till vår artikel om den ständigt aktuella socialförsäkringsfrågan. Vi kalla artikeln Intresse och ansvar.

•

Brottstycken ur William Clissolds värld, sådan den skildras av H. G. Wells, äro samlade under rubriken Människan och världen.

•

»Då uppstod Pan från de döda», där Moa för ovanlighetens skull hänger sig åt en vision, är en lämplig motvikt mot William Clissolds strängt nationalekonomiska värld.

•

Ännu ett levnadsöde ur Elga Kern's Führende Frauen Europas. Londons kvinnliga polischef, Mary S. Allen.

EN KYRKA

Detta är en reproduktion av ritningen till en skyskrapa, som håller på att resa sig vid Broadway i New York. Flyglarna äro bostadshus i tolv våningar, och i tornet är inrymt ett hotell i trettiotre våningar med femhundratrettiotre rum, därav hälften med tillhörande badrum. Men mittelpartiet är en kyrka, och byggnaden i sin helhet krönes av ett kors, sexton meter i höjd och om natten upplyst för att kunna tjäna som ledfyr för fartygen på havet och i luften. Kring kyrkorummet äro placerade dess i Amerika mer och mer vanliga tillbehör: simhall, gymnastiklokaler, bowlingbanor, biljardrum etc.

Ett flertal sådana skyskraparkyrkor finnas redan i amerikanska städer, men den som nu reser sig vid Broadway har dock väckt uppmärksamhet.

Här i vår gamla värld stannar man till och tvekar om man får tycka att denna nya byggnadstyp är enbart tarvlig och motbjudande — eller om den måhända är ett tecken på att kyrkan håller på att flytta ut i livet, så att människor kanske bokstavligen i förbigående komma att lyssna till och fängslas av ett ord från »mannen som ingen känner». Kanske är intetdera det riktiga utan denna kyrkobyggnad är blott en förtätad bild av vad som händer överallt och har hänt i tusende år — hur livet kan gå förkrossande sin gång utan att märka kyrkan, och hur kyrkan kan bo i sitt hus utan att märka livet.

I Caracallas s. k. badhus, också för romare överväldigande till sin storlek, dit en gång världsstadens brokiga människovimmel inbjöds att vistas och äntjuta alla slag av kroppslig och andlig rekreation, fanns även en krypta, där invigde hade tillfälle att deltaga i dyrkan av den persiske solguden Mitra. Det är en sådan Mitras krypta, ett särskilt rum till tjänst för de invigda, som flyttat in överallt där kyrkan blivit ett rum och en lära med tillhörigt prästerskap. Rummet må ha blivit aldrig så skönt och läran aldrig så hög.

Då man undrar om kyrkan vid Broadway möjligen är ett tecken på att kristendomen håller på att flytta ut i livet, har man ju i samma tankesekund som vanligt glömt, att kristendomen aldrig kan *flyttas ut* i livet, eftersom den existerar endast som liv. Ty detta att upptäcka och taga på allvar Guds verklighet i tillvaron kom ju ständigt bara att föra sig om det vanliga livet — i fest och i vardag, i templet och på arbetsplatsen och hemma, i hälsa och sjukdom — och kunde väl aldrig drömma sig ett rum och en lära att bo i.

Från Radiologkongressen

Det har nyss hållits en stor internationell radiologkongress i Stockholm. En av de frågor, som där avhandlats, frågan om livmoderkräftans behandling medelst radium, är av vital betydelse för många kvinnor. Sverige har på detta område gjort en stor och banbrytande insats genom professor G. Forssells och hans medhjälpares arbete. Radiumhemmets arbetsresultat, elegant demonstrerade i ord och bild och med det levande materialet, mottogos också på kongressen med stor entusiasm och beundran. Redan förut var »Stockholmsmetoden» för radiumbehandling av livmoderkräfta med framgång använd flerstädes utomlands, t. ex. på vissa håll i England.

Där utföres detta arbete för kvinnor till stor del av kvinnliga läkare. Två av dem, de ledande, voro med på kongressen, och man behövde inte tala med dem länge förrän man upptäckte att detta var den sak de levde för. Den ena av dem sysslade egentligen med forskningsarbete över cancerproblemet och hade på den vägen upptäckt behovet av en mer energisk radiumbehandling av livmoderkräfta. Hon berättade att i England och Wales (Skottland ej medräknat) dö årligen 5.000 kvinnor i denna sjukdom. Hon beräknade antalet på en gång befintliga sjukdomsfall till cirka 7.000 och ansåg att med all säkerhet f. n. mindre än 1/10 av dessa erhölla rationell behandling.

De två behandlingsmetoder man har är operation och radiumbehandling. Av de fall, som kunna opereras, botas 45—55 % genom operationen. Dödsrisken på grund av det operativa ingreppet är 8—20 %. Inom samma kategori av fall botas genom radiumbehandling 38—62 %. (Med den svenska metoden eller liknande när man de bästa resultaten.) Dödsrisken på grund av radiumbehandling är mindre än 1 %. Av de fall som inte kunna opereras kan 12—22 % räddas genom radiumbehandling. Hur mycket det betyder förstår man när man hör att — i England åtminstone — betydligt mer än hälften av fallen upptäckas först då de ej kunna opereras.

Flera skäl ha gjort att radiumbehandlingen ej i samma utsträckning som hos oss kommit till användning i England: Staten äger för litet radium, man har ej haft någon stor radiolog, kirurgerna ha funnit det mest tilltalande att fortsätta med operationer. Inför denna situation var det som min sagesman — liten, blek och oansenlig och brinnande i anden — beslöt att samla de kvinnliga läkarna till handling. På grund av sina förbindelser såsom cancerforskare kunde hon få radium till sitt förfogande. Hon lyckades finna en praktiskt verksam medhjälpare med nödig pondus — det var den andra kongressdeltagaren, före kriget under lång tid assistant professor i gynekologi i Filadelfia. Och så samlade dessa båda Londons kvinnliga läkare — omkring 600 — och överenskom med dem att få behandla alla deras fall av livmoderkräfta. Detta var för tre år sedan. De ha också redan ett betydande material och vackra resultat. De äro tills dato de enda i England, som så länge genomfört en systematisk behandling efter en enhetlig princip. Sin tacksamhetsskuld till Sverige för impulser och metodik voro de angelägna att betona. För att kunna utvidga och fullfölja sitt arbete samla dessa energiska kvinnor f. n. pengar till ett specialsjukhus i London.

I ett land med Englands folkmängd är det naturligtvis svårt att från början samla alla läkare till gemensam aktion. Det var därför utan tvivel av stor betydelse att kvinnorna, en grupp som kände och förstodo varandra, enades om att föra fram saken. Riktigt och vackert synes det också vara att en hel kvinnlig kår, då så behöves, lojalt samverkar för ett vitalt kvinnointresse.

Ett flott föredöme, inte sant?

Andrea Andreen-Svedberg.

Välviljans sol

I min barndom brukade min far skicka mig och mina systrar ganska mycket ärenden. Huset var stort och gården var stor och vi sprang det fortaste vi kunde genom rummen, över gården, uppför trapporna. Ty vi hade bråttom att komma tillbaka till våra viktiga lekar. Jag måste säga att ärendena störde oss rätt mycket. Och det hände att när vi hörde vår far ropa: Är det någon flicka där? — vi inte utan inre knot och en liten martyrskapskänsla sprang för att höra efter vad han ville. Då brukade det inträffa, att just när vi varit otåliga, ärendet bestod i att komma och hämta av de fyllda fruktkaramellerna eller chokladkakorna att dela bland syskonen. Och mycket skamsen kände man otåligheten försvinna och tänkte: Det är ingen fira med det nu, sedan jag fick veta att det var något roligt. Det hade varit bättre att vara snäll från början.

Men fastän det redan i barndomen fanns tillfällen att börja öva sig i den konsten och tillfällena var tydliga och bra exempel, som man borde kunna komma ihåg, låter stora människor fortfarande lura sig att inte vara snälla förrän det har hänt något roligt som blidkar dem. Kanske deras ursäkt är, att barndomserfarenheterna i jämförelse med deras fullvuxna svårigheter tycks dem så enkla, att de inte kommer att tänka på att det är samma sak.

Det är en kall och ruskig dag. Man tänker: Det är då märkvärdigt med livets enformighet. Det är visst meningen att fördärvas i arbete och tålamod. — I en gatuporsning glömmer en chaufför att signalera, fastän han kommer från tvärgatan. Chauffören på huvudgatan, vars påpasslighet räddar situationen, muttrar tyngd av bitterhet, uppfylld av tillvarons vrånghet: Ni är likadana allesammans, djävlar! Gröningar! Det är bara att passa upp på herrarna.

Men nästa dag bestämmer sig solen för att överraska människorna med sina gåvor.

Det första den ser är att människorna blir så glada, att de inte märker hur genant det är att inte vara snäll förrän man fått något roligt. De har glömt svordomarna från i går och har inte ens vett att vara snopna.

En gammal man kommer fram till den nytvättade lilla bilen på torget och stödd mot sin käpp åser hur förberedelserna till färden. Jag har aldrig sett en bilkörande dam komma i delo med polisen, säger han vänligt. Visserligen har jag hört att det kan förekomma — men sett det har jag aldrig. — Hans vita huvud prydes av en hög, svart trollgubbehatt och han bar en grå rock med långa skört. Nästa anmärkning i hans belevade samtal är därför lika förvånande som behaglig. — Aldrig har väl kvinnodräkten varit vackrare än nu, säger han. Korta kjolar och lätta skor. Han pekar på bilägarinnans ben och mäter ut på käppen längden av de slåp, som hans ungdoms damer bar i kyrkan. Och han är full av gillande och vällvilja mot en ny tid.

Den lilla bilen startar villigt i solen och susar tadellös fram efter vägarna. En annan bil står tvärs över vägen och dess förare är nervös och försöker skynda sig att vända. Men han får inte det väntade grälet från dem, som blir uppehållna. Det är för vackert väder. Tack och ursäkta, säger han höviigt och erkännsamt. — Det äger något rättvist i att det för en gångs skull inte är den manlige bilköraren som har övertaget och situationen upplösés i en känsla av välbefinnande, som avnjutes av alla parter.

Men det är somliga som alltför länge fått vänta på solen. Mannen med sneda och glimmande ögon och gräspränt skägg värnar med skrovlig röst för genvägar. Det är oframkomligt, säger han och småskrattar. Visserligen förstår jag att det är ett äventyrligt liv — han ser med kritiskt intresse på den lilla bilen — men inte kommer ni fram förrän i natt — det blir tidigt mörkt. Han vänder sig bort, hänfull och imponerande, såtad i sitt innersta för att bilkörarna lyssnar till hans vänligare kamrat, som faderligt säger: Vägen är dålig, men det går att köra den.

Vägen var usel. Men den förde ut till en ny och skön färdeväg. Och den dagen solen leker sin vänliga lek tål människorna vid djupa hjulspår, och de rubbas inte ur sin glädje av vare sig hulpor eller stenar.

Cecem.

FÖRSÄKRING SKÄNKER TRYGGHET

FOLKET
Livförsäkring

SAMARBETE
Brand- Olycksfalls- Garanti-
Bil-försäkring

Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 · Stockholm

Allt flera köpa i Konsum

Principen är där:
sunda varor i
sunda butiker.

KONSUMTIONSFÖREININGEN STOCKHOLM

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE:
Ada Nilsson.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner.
Elisabeth Tamm.
Honorine Hermelin.

REDAKTIONSSEKRETERARE
Carin Hermelin.
Mottagningstid 10—12,
Telefon Norr 4842.

EXPEDITION:
Telefon Norr 28243.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:50, kvartal kr. 2:— Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
I text . . . . 20 öre per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1928
Wahlstedts Tryckeri Aktiebolag
Storgatan 22

Fredspaktens öde

Abstrakta ting ha icke förmågan att intressera en bred publik. Den bryr sig bara om människor. Nordpolsdramat, Olympiska spelen och sista boxningsmatchen väcker därför dess fanatiska intresse, ty allt detta rör sig om spelet mellan människor. Det amerikanska fredsförslaget och dess nu beseglade öde frågar den inte ett dugg efter, vilket egentligen är oförsvarligt.

Man skulle kunna försvara allmänhetens hållning därmed att den genomskådar att det hela var ett diplomatiskt spel. Men för det första så genomskådar den det inte. Den tittar knappt ditåt, än mindre genomskådar. Där finns ju inte en enda inspirerande karl inblandad i hela affären. Det skulle då vara Briand, men man ser inte mycket av honom här. För det andra *var* det inte bara ett diplomatiskt spel. Det är för enkelt att se det så.

När Amerika förra gången kom med ett stort fredsuppslag, nämligen förslaget om Nationernas Förbund, så togs det upp och formades om huvudsakligen av Frankrike, tills det ansågs acceptabelt. Men då var musten borta ur det och även Amerika. Denna gång är förloppet liknande i dess första del: Amerikas stolta uppslag och den europeiska urvattningsprocessen. Sen får historien en annan vändning därigenom att Amerika hållit till godo med förvanskningen och går med.

Den nya pakten tänktes ursprungligen skola omfatta: Amerika, England, Frankrike, Tyskland, Italien och Japan. Det var en ny, på bredare bas lagd fredsallians, utan udd mot någon bestämd utomstående, öppen så småningom för alla stater som ville avstå från krig som verktyg för sin politik. Genom sin blotta makt skulle den trygga freden i världen. Så fattad skulle den ha brutit udden av den gamla allianspolitiken, som i och för sig är oförenlig redan med Nationernas Förbunds idé.

Frankrike ville inte uppge sina militära allianser med ömsesidigt bistånd vid krig. Alla undertecknarna överhuvud äro noga med att gardera sig och sina kära legitima krig och att göra ramen för de legitima krigen så vid som möjligt. Le Temps säger till och med att legitima äro de krig, som försvara den nu bestående ordningen enligt heliga Versaillesfördraget. Därför kan det tyckas som spel och hyckleri, när nu stormakternas herrar utrikesministrar endera dagen samlas i Paris för att teckna på den reservationsomgärdade Kelloggpakten. Men det är snarare ett tecken på tvedräkt i mänsklighetens bröst. Världen vill fred och vill icke. Förståndet vill fred, för att det är nödvändigt. Nerverna vill krig, eller blodet, hur man nu vill kalla det. Alltnog: Mänskligheten är i djup konflikt med sig själv och sitt uppförande. Därav den vacklande och dubbellinjiga politiken, inkonsekvenserna, motsägelserna mellan ord och handling och mellan handling och handling.

Aldrig har det väl varit nödvändigare att det bildar sig människogrupper med enkelriktad vilja som förmå tvinga fram en klar fredspolitik i all denna osäkerhet, som behärskar oss.

—

Det andra steget

»Verket är fullbordat. Högern har lyckats genomföra den borgerliga samlingen, så när som på några få håll. Den saken är klar. Nu är det andra steget att oskadliggöra de frisinnade, så att högern får skörda hela vinsten. Och hr Lindman har också i sitt sista söndagstal dragit upp de frisinnades syndaregister och utmålat det i svarta färger. Annars kunde det förefalla underligt, att högern först nu frågar, vad de frisinnade mena med borgerlig samling. Hr Lindman begär besked huruvida endast mandathunger dikterat de frisinnades önskan till »teknisk valsamverkan» eller om den framgått i syfte att hindra socialdemokratisk majoritet i andra kammaren. Han fordrar det sistnämnda och ställer de frisinnade till räkenskap för att denna tekniska samverkan på ett par ställen inte förverkligats. Har högern till äventyrs inte räknat med mandatvinster?

Hr Lindman konstaterar vidare, att de frisinnade knappast kan räkna på allmännare sympatier bland Sveriges lantmän. Som skäl härför anför han bl. a. »deras långvariga ovillighet att biträda framställningarna om utförselbevis för att hindra spannmålsprisfall». Var det inte nog, att de frisinnade, efter att under flera år ha avslagit begäran om utförselbevis, först ett år lånade högern jämnt så många röster, som behövdes för att föra frågan igenom och sedan ett följande år i regeringsställning framlade en k. proposition i ärendet? Nej, hr Lindman anser det påtagligen inte nog, han vill ha fullkomlig underkastelse. Och han går igenom den ena frågan efter den andra, där de frisinnade få påskrivet för sin tveksamhet och vacklande hållning.

Under tiden gå hr Ekman och hr Hamrin till anfall mot socialdemokraterna och försvara borgerlig samling och borgerliga intressen med alla krafter. Hr Ekman försvarar äganderätten, hr Hamrin försvarar tullarna. Men hr Lindman blir inte nöjd ändå, hr Lindman blir inte nöjd förrän de frisinnade helt och fullt sträcka vapen. Det blir det tredje steget.

Om där ännu finns någon genklang för svenskt frisinne, skulle det vakna vid denna bedrövliga inledning till valrörelsen 1928! Finns där inte så mycket av sakligt politiskt intresse och ansvarsfylld radikal anda att det mäktar skapa en pånyttfödelse i vårt politiska liv!

—

Arbetsfredsproblemet

Sant och rätt är utom all fråga — såsom det från flera håll upprepade gånger blivit sagt — att mellan våra socialdemokrater och våra hemmabolsjeviker borde ligga ett blottat skarpslipat svärd och inte en de båda elementen förbindande bro.

Medlet att komma därhän är alls inte borgerlig samverkan. En sådan gör endast socialisternas behov av bolsjevistisk medverkan större. Den verkar alltså i alldeles motsatt riktning, m. a. o. till en alltjämt fortgående förstärkning av det förenämnda brobygget.

Enda sättet att komma den önskade skilsmässan åstad är för den skull: att så snart som möjligt åstadkomma en så kraftig förstärkning av det socialdemokratiska partiet att den gör fisket på andra sidan »svärdet» obehövligt. Om en tillräckligt stor del av den borgerliga massan går in i det socialdemokratiska partiet, eller åtminstone vid valen skänker detsamma sina röster, så blir våra bolsjevikers legala inflytande tydligen lika med noll, samtidigt med att de moderata elementen inom det nya sociala, eller som jag skulle vilja kalla det: »allsvenska partiet» skulle få ökat inflytande. I denna riktningen synes det mig vara mödan lönt att arbeta. Därigenom skulle man nämligen också, medan tid är, kunna komma till genomförande av de jord- och industridriftsreformer, varom det numera talas så många intetsägande ord, utan att handling däruppå följer, men utan vilka varaktig arbetsfred aldrig skall kunna ernås.

Den 28/7 1928.

C. B—t.

Tidevarvet har ju förut hävdat och vill här blott understryka den ärade insändarens mening att den borgerliga samlingen på intet sätt kan anses motverka en eventuell bolsjevistisk fara — tvärtom.

Att emellertid det viktiga och väsentliga är att sådana krav som jord- och industridriftsreformer på ett radikalt, d. ä. till grunden gående sätt bli verklighet och ej blott tomma ord — däri äro vi även fullt eniga med insändaren. Men det har ofta förvånat oss, att exempelvis jordfrågan så föga radikalt tagits upp av det socialdemokratiska partiet.

Överhuvudtaget kunna vi ej tro på, att någon massanslutning till ett parti — utan att ta det så noga med principer och övertygelse — är det bästa sättet att tjäna de stora frågornas lösning. Det oaktat tro vi på en radikal samverkan, d. v. s. en samverkan mellan alla dem, som vill gå till grunden med samhällets livsfrågor och sakligt ställa sig i deras tjänst.

Människovärdet vi fordra tillbaka

Till godsägarne i Stockholms, Sörmlands och Uppsala län har nedanstående cirkulär utsänts:

Från Sveriges Nationella Ungdomsförbund till godsägare N. N.

Den valkommitté inom Sveriges Nationella Ungdomsförbund, som för vårt vidkommande handhaver sommarens agitation inom Stockholms, Södermanlands och Uppsala län, har redan uppmärksammat nödvändigheten av att från högerhåll en intensiv bearbetning igångsättes för att tillförsäkra partiet röster jämväl från den lantarbetande befolkningen. Kommittéen har sålunda uppgjort en förteckning å samtliga större gårdar inom nämnda tre län, samt kommer med ledning av sagda förteckning att uti en cirkulärskrivelse till hrr godsägare föreslå anordnande av valmöten för respektive till ifrågavarande gårdar hörande lantarbetare.

Dessa möten skulle äga rum under följande betingelser:

Vederbörande godsägare ombesörjer samtliga förberedelser till mötet, anskaffar lokal eller lämplig öppen plats å sina ägor samt tillkännagiver i god tid före mötet detsamma för sina underhavande.

För den händelse vederbörande icke själv önskar stå som arrangör eller i övrigt taga någon alltför synlig del i förberedelserna, kan ju lämpligen tillkännagivas för ortsbefolkningen, att det är på uppdrag av oss, som godsägaren ifråga kommit att intressera sig för mötet. Därigenom erhåller ju ortsbefolkningen den uppfattningen, att initiativet utgått härifrån.

Vi hava vidare tänkt oss att respektive möten icke skulle särskilt affischeras samt att å desamma allenast föredrag (möjligen i förening med musikprogram, där detta låter sig göra) skulle förekomma. Diskussionsmöten äro alltså icke avsedda vid dessa tillfällen.

För att stimulera intresset bland lantarbetarna för dessa möten torde det vara ofrånkomligen nödvändigt att bereda dem vissa lättnader i arbetet under den dag, möte skall avhållas. Erfarenheten har sålunda visat, att man kan räkna med en talrik uppslutning såframt ifrågavarande arbetare erhåller exempelvis en timmes förkortning av arbetstiden. De sätta värde därå och torde under sådana förhållanden vara mer sinnade än eljest att komma tillstädes. Givetvis skall dylik ledighet endast meddelas vederbörande under villkor, att de infinna sig till mötet. Dem, som av en eller annan anledning förklarat sig icke vilja vara närvarande, bör icke tillerkännas någon extra ledighet.

Såsom ett ytterligare villkor för talrikt deltagande torde böra framhållas önskvärdheten av att efter mötets slut någon förfriskning i form av kaffe m. m. anordnas för mötesdeltagarna. Som bekant spelar kaffekonsumtionen en stor roll i menige mans nöjesliv, ett förhållande, som icke får förbises i valtider. I överensstämmelse härmed böra arbetarna i förväg erhålla kännedom om den materiella uppbyggelse, som väntar dem i samband med mötet.

Talare tillhandahållas efter rekvisition till vår förbundsexpedition. Vi avvakta Edra benägna meddelanden i anledning av ovanstående och vilja slutligen endast framhålla, att det vore oss till stor hjälp i arbetet om vederbörande godsägare helt eller delvis ville ikläda sig de ekonomiska utläggen för resp. möten

Cirkuläret ifråga talar för sig självt. Är det verkligen möjligt att svenska godsägare komma att nedlåta sig till ett så ovärdigt utnyttjande av sin ställning! Det förefaller otroligt. Räknas detta för ärligt spel! Men det är nog för grovt för att lura lantarbetarna och högerns vinst härav blir säkert ingen, tvärtom. Men det är i alla fall förvånande, att man alltjämt försöker tillämpa metoder, som hör hemma i medeltiden. Och det är med denna höger, som de frisinnade ämna gå till val.

—

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 288, 289.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Inneh.: Eva Andén, Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulesgatan 14. Tel. 7575—7576.
f. d. L:a Vattugatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Införes genom
Stockholms Tandläkarförening
Tandläkare
Birgit Stenström
Götgatan 55, mottagn. 10-11, 5-6 och efter överensk. Söd. 99 55

Tandläkare
Set Hedlund
Stureplan 13 (D. N:s hus)
Tel. 12047 Mottagningstid 4—5 e.m.
Kostnadsfri rådfrågning

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå
ansk. ex. sjuksköterskor och enklare, även barnsköterskor.
Vallhallaväg. 18[a], 86181, N. 241 13

Sjukvårds- och Förbandsartiklar
Kirurgiska Gummivaror, Bandager alla slag. Elektriska Hörapparater, Induktionsapparater, Åderbråckastrumpor, Bråckband, Rygghållare, Grossesskorsetter och Gördlar, Brösthållare, Lungskyddare, Sköljkannor, Liggdynor, Dambindor, Barnavårdsartiklar alla slag m. m. Besök eller tillskriv oss. Illustrerade kataloger gratis.
Magasin Special
Västerlånggatan 66
(Ingång i Passagen)
Birger Jarlsgatan 9
STOCKHOLM

Högfrekvenskliniken
Tysta gatan 12 Tel. 740 89
Stockholm
Gikt-, Nerv- & Reumatiska sjukdomar
Spec.: Åderförkalkning, Sömnlöshet
Kliniken öppen 10—12
Söndagar 1/2 10—1/2 11
Övriga tider eft. överenskommelse
Rum även för kvarliggande patienter

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

DUCHATELLER från kr. 35.
Chäslonger 28 — Bäddfåtöljer 60 — m. m.
Danielsson, Metareg. 6. Tel. Sö. 766.

KVINNLIGA MEDBORGARSKOLAN
vid Fogelstad.
Höstkurs 18 oktober—8 november.
Begär prospekt hos rektor Honorine Hermelin, Fogelstad, Julita.

UTROTAR: Flugor, Mygg, Mal, Loppor, Väggohyra, Myror

Prenumerera på
CLARTÉ
Tidskrift för socialistisk kultur
Redaktion: förf. Bertil Almqvist, fil.kand. Lei Björk, fil.stud. Mauritz Konow, förf. Karin Boye amanuens Alf Johansson,
Utkommer med 12 nummer per år. — Prenumerationsavg. för helt år kr. 3,-, för halvår kr. 1:50 Lösnummer 25 öre.
Adress Clarté, och Box 488, Sthlm

Intresse och ansvar

Den svenska socialförsäkringens brister stå åter på dagordningen.

Dels väntar man att kungl. maj:t skall utnämna den kommitté, som på riksdagens begäran skall revidera pensionsförsäkringen. Dessutom har nyligen sjukkassornas nionde kongress gått av stapeln. Närmast var den förstås ägnad åt sjukförsäkringen, men vid mötet som ägde rum i Stockholm den 22—23 juli, kom dock socialförsäkringen upp i hela sin bredd.

Det var talmannen i riksdagens andra kammare, herr Bernhard Eriksson i Grängesberg, som gjorde sig till tolk för de starka röster som sedan flera år krävt genomgripande åtgärder för reformering av vårt lands socialförsäkring.

Han framhöll hur sjukkasseförsäkringen, som borde utgöra underlaget för all socialförsäkring frånsett arbetslöshetsförsäkringen, hos oss har ringa anslutning och lämnar otillfredsställande hjälp. Av Europas olika länder ha aderton obligatorisk sjukförsäkring och fem frivilligt. Men under det att den frivilliga sjukförsäkringen t. ex. i Danmark omfattar 43 procent av befolkningen innesluter den svenska endast 13 procent. Medlemsökningen försiggår även svagt i vårt land i jämförelse med Danmark.

Sjukkassornas viktigaste uppgift anses ju vara att lämna sina medlemmar icke endast en s. k. sjukpenning utan även sjukvård till dem själva, eventuellt också till deras familjer. Hos oss har denna hjälpform fått en mycket blygsam tillämpning utan att den kontanta hjälpen varit så mycket större.

Väsentliga brister föreligga sålunda. Anledningen torde sökas i sjukkassornas större splittring och det ringa understöd de få från stat och kommun. Statens bidrag per sjukkassemedlem är i Sverige kr. 3:90 men i Danmark kr. 9:30.

Kongressen diskuterade nu hur man skulle komma fram till bättre förhållanden och uttalade sig även i år, liksom föregående kongresser, enhälligt för införande av den obligatoriska sjukförsäkringen i vårt land. »Endast en sådan är i stånd att såsom slutmål skapa en fullt tillfredsställande tingens ordning på detta område.»

Vid kongressen framlades även ett av byråchefen dr. Theofil Andersson på uppdrag av Sveriges allmänna sjukkasseförbund utarbetad undersökning om kostnaderna för obligatorisk sjukförsäkring i Sverige.

Socialförsäkringskommitténs förslag slutade som bekant på en summa av 118.2 miljoner. Dr. Anderssons stannar vid 52 miljoner. För att kunna stanna vid denna siffra måste naturligtvis åtskilligt slopas, som socialförsäkringskommittén föreslagit, t. ex. barnförsäkring och skyldighet att tillhandahålla läkemedel. Härigenom inbesparas 15 milj. pr år. Vidare sänkes sjukpenningen till blott hälften av den dagliga arbetsinkomsten. Förut är föreslaget två tredjedelar av densamma. Sjukpenning skulle ej heller utbetalas till hustrur och andra familjemedlemmar utan egen inkomst. Genom dessa och åtskilliga andra inskränkningar inbesparas minst trettio milj. Moderskapsförsäkring med understöd vid barnsängen samt fri barnmorskevård beräknas betinga c:a 6½ milj. Moderskapspenningen sättes lika med sjukpenningen för yrkesarbeterskor som äro frivilligt försäkrade, för hustrur till 1 kr. pr dag.

Vad själva läkarvården beträffar föreslås anslutning till tjänsteläkarinstitutionen vederbörligen anpassad till denna uppgift. Statsverkets utgifter till provinsiallåkare m. m. uppgå nu till c:a 3 milj. Denna utgiftspost måste naturligtvis i så fall väsentligt ökas, kanske tredubblas. Utgifterna för läkarvården beräknas till 12.7 milj. varav de försäkrade skulle betala en tredjedel.

Detta förslag vann kongressens gillande. Huruvida det kommer att läggas till grund för ett kommande arbete eller icke spelar för ögonblicket ej någon roll. Vad som är av vikt och betydelse är att härmed sammanhängande frågor tagas upp till diskussion och väcka intresse. Ifråga om sjukförsäkring ha kvinnorna åtskilligt på sitt samvete. De synas icke spela någon framstående roll i sjukkasseröreisen — naturligtvis med undantag. De äro även sjukförsäkrade i mycket mindre utsträckning än männen. Och dock ha de stora intressen att bevaka. Icke endast i fråga om moderskapsförsäkring utan även exempelvis om de icke självförsörjande kvinnorna skola intaga en särställning eller icke. I detta sammanhang torde påpekas att i Danmark äro kvinnorna försäkrade som huvudpersoner d. v. s. försäkra sig självständigt. Stort intresse erbjuder även frågan om läkarevårdens ordnande. Huruvida man skall gå in för fritt läkareval mer eller mindre begränsat, eller läkarevården skall bestridas av en särskild anställd läkare vare sig tillsatt av sjukkassan eller tjänsteläkare.

Det har på senaste åren icke saknats medicinska röster mot socialförsäkringen, enkannerligen sjuk- och olycksfallsförsäkringen. I Danmark och framförallt i Tyskland har med skärpa framhållits vådan av den möjlighet till arbetsfri inkomst, som alltför välvilligt givna läkareintyg medföra. Och massor av exempel härpå anföres. Läkarna ha med ett ord ej stått bocken. Patienterna till behag skukskriva de dem i onödan. Att sådant kan ske är naturligtvis odisputabelt. Men om man för den skull skall motarbeta alla försäkringar är därmed ej sagt. En mera socialt inriktad utbildning av läkarna skulle kanske göra lika stor tjänst.

Sverige har sin sjukförsäkringsfråga ännu olöst. Vi ha tillfälle att lära av andras erfarenhet. Låt oss gå till studiet med intresse och ansvar.

A. N.

Till den moderna ungdomens psykologi

Man står ibland kanske litet tveksam om nyttan av att taga människorna ur sina kära, ömt vårdade illusioner.

Det finns människor som tro, att Lindseys bok »Den moderna ungdomens uppror» uteslutande handlar om amerikanska förhållanden. Ja, var och en har naturligtvis sin uppfattning, men som tillförande de unga och stående i en omedelbar kontakt med dessa, vet jag, att förhållandena äro precis desamma här i Sverige, med undantag av att vi här ej äga — så vitt jag känner till — någon sådan förstående personlighet som Lindsey, vilket för resten nog många blott anse som en förtjänst, ty gamla Sverige är ju alltid bäst ändå, hur dant det sedan än kan vara.

Jag hoppas bara, att alla föräldrar och pedagoger, som läsa boken, räkna med, att där det står amerikanska förhållanden, det gott kunde ha stått svenska; de komma därmed sanningen närmast. Men däremot böra de ej tänka detsamma om sina egna barn, — vilket de nog ej heller göra — ty om jag ock tror, att det i de flesta fall förhåller sig på samma vis, skulle de antagligen ej förbättra saken med att misstänka verkliga förhållandet eller konstatera detta. Ty i allmänhet äga de ej samma förutsättningar som Lindsey att ställa det till rätta, ty — sorgligt att säga — de känna icke sina barn, känna icke den generation som växt upp efter dem. De döma den efter vad den synes vara, ej efter vad den är, och den dolda själsprocessen i dess inre är den främmande.

Ungdomens nöjesliv: det är bara frågan om att kunna utharda tillvaron. Förstår I det?

Ty se: i denna ungdoms barndom stego söndertrasade människor fram ur tidens mardröm, vittnande om förständets bankrutt.

När de sägo detta, kunde de ej annat än rysande fråga: Är detta livet? — En axelryckning gavs dem till svar. Detta var livet.

Då kände de marken gunga, förständet svikta. De blevo rädda, och så sökte de glömma.

Det var då jazzen kom, klädernas elegans, utelivets lyxnösa nöjen, kropparnas njutning. Skenlivets lockelser blevo själarnas morfin.

Nu döma dem de äldre därför, och visst var denna deras svaghet ett stort fel, men var låg skulden?

Ännu minns jag min barndoms skräckfulla stunder och sönderslitande ögonblick, när tidens blodiga — stinkande mardröm mördade min tro på människan. Jag bävade inför den stund, jag själv skulle bli stor.

Och detta tidevarv, ur vilket vi vuxit upp, nämna ni — Barnets århundrade!

När jag först förde detta uttryck, trodde jag det var sagt med ironi, men ack, ej ens så mycken sanning doldes i eder.

Ni alla vuxna (kanske ej alla, men generellt sett), ni tro att barnet — detta fint kännande och skönt seende väsen — är totalt okänsligt för människorna på de fullvuxnas avstånd. Men vet: varje ord, varje tanke i ett barns omgivning upplever barnet ,det sköljer icke bara över det, utan etsas djupt i dess själ, ty barnet är själsligt naket och uppfattar tillvaron naken.

*

Detta är icke vad som synes, men är; det är ej ens den medvetna tankekatten hos de flesta, utan blott det i själens djup förnumna: ett om ock bristfälligt bidrag till den moderna ungdomens psykologi.

Och som en stilla undran vill jag tillägga: förundrar det er äldre, att vi äro oppositionella, att vi taga avstånd från edra ideal — som ju visat vart de ledde — och gå vår egen väg?

Om den är bättre eller sämre får framtiden avgöra.

Olle Wedholm

MÄNNISKAN OCH VÄRLDEN.

Av H. G. Wells »nya slags roman», William Clissolds värld, har i år andra delen kommit ut i översättning på Bonniers förlag. Det står i företalet till förstadelen av denna säregna självbiografi att den är en roman. Men det tycks oss som om den inte likt en vanlig roman kunde recenseras och kritiseras. Dess brister, den stundom tröttande vidlyftigheten, de alltför långa resonnemangen, ligga i öppen dag. Men de äro ovässentligheter jämförda med bokens förtjänst: Den är resultatet av att en människa, med rikt material att bygga sin värld på, gjort sig det sällsynta besväret att sätta sig ner och tänka efter.

Av de uppriktiga tankarna som tänkas i dag kommer morgondagens värld »att byggas. Vi tro att H. G. Wells bok får sin mest rättvisa behandling om dess fängslande författare får tala själv. Därför återgivas nedan några brottstycken av de tankar, som boken innehåller.

*

Jag tror att vi industrisön och finansmän hålla på att uppfostra oss själva och vidga våra syer, allteftersom större företag växa och vävas samman med varandra — medan politiker, diplomater och militärer fortfarande äro för upptagna av sina gamla vanliga konster för att förstå vad vi ha för oss.

Detta är vad jag menar med en öppen sammansvärjning. Det är ingen plan att störta existerande regeringar genom upproriska angrepp, utan att tränga ut dem genom att ej fråga efter dem. De nationalistgrupper och klickar som skilja oss i dag, striderna och rivaliteterna, äro endast kvarlevor från en försvinnande ordning. — Vår verkliga karaktär är kosmopolitisk. Vi bli den rätta Internationalen, emedan vår verksamhet sträcker sig över hela världen. Då vi upphöra att tänka oss som brittER, amerikanare, tyskar eller fransmän, bli vi inte obestämt kosmopolitiska, vi bli världsstål, världsskeppsfart, världsbomull, världsfödoämnen.

*

Det nya samhällslivet skall levas av människor i nära och livligt intresserad beröring med ekonomiska, politiska och administrativa angelägenheter. De få ingen tid till att regelbundet infinna sig vid hovet, i parlamentet, vid kapplöpningarna; de ha mycket större nöje av sitt arbete.

*

Folks nuvarande lust för att samla sig i massor är en mycket egendomlig och förmodligen nu försvinnande fas i den mänskliga utvecklingen.

Detta betyder ej en minskning av sällskapsgliheten, utan en intensifiering däraV. Alldeles som en kung eller en president som symbol för mänskligheters vilja och syften tillfredsställes ej längre vår fördjupade uppfattning av samliv och samverkan därigenom att en larmande folkmassa skränar unisont, hurrar för någon kunglig, promenerar i sina finaste kläder och åter i grupper på hundrade personer.

Skriftväxling för ofta människor närmare tillsamman än ett personligt möte. När allt kommer omkring bor jag här avsides i Provence icke emedan jag vill komma ifrån människorna utan emedan jag vill komma i närmare beröring med dem.

Ett liv av driftigt arbete som fortgår ända till slutet, ett liv där var och en drar sig undan en tid för att tänka och pedskriva saker för att kunna meddela dem bättre, ett sällskapsliv i form av sammanträffanden av två, tre, fyra personer — som inte behöver folksamlingar, trängsel och endast flyktiga hälsningar — skall givetvis framkalla sina egna former av hus och hem, sina egna medel till samverkan. Man behöver ett eller flera ställen till sitt arbete, och dessa ställen måste variera ofantligt efter ens arbetes natur. Det kanske kräver översikter, bibliotek, laboratorier, sekreterare, assistenter, kolleger, och kanske man måste ha ett kortsystem lätt tillgängligt.

Och utanför arbetsplatsen, men icke för längt bort, behöver man äta middag och vila i en vacker, anspråkslös bostad. Och sedan behöver man ett avbrott i arbetet, det slags avbrott som folk nu kallar veckosluts, week-end. (Forts. å nästa sida.)

VI STÅ TILL TJÄNST

Bordsvatten

Drick

Ramlösa-Vatten

Vårt lands enda naturligt alkaliska bords- & hälsovatten.

Damkonfektion

Thornell & Edin

Upplandsgatan 19 A Tel. Norr 9172

Sortering av Klädningar och Underkläder

Beställningar av Skötersklädningar, Rockar samt Förkläden emottages.

Fotomagasin

HOLLINGER'S

FOTOMAGASIN

11 Malmskillnadsgatan 11

Stockholm Tel. Norr 10681

Fotvårdsaffär

Elin Ahlqvist

Brunkebergstorg 13 Tel. N. 1039

Behandlar smärtfritt och omsorgsfullt alla slag av fotåkommor Råd och anvisningar kostnadsfritt.

Handskaffär

Skånska Handskfabriken

(Inneh. Olga Åhlund)

Sturegatan 5 — Grevturegatan 20 C

Största urval. Handskvätt 50 öre. Vid åberopande av denna annons lämnas 10% rab.

Hemslöjd

Allt för heminredningar

Möbeltyger, gardiner, draperier, mattor m. m.

HILDA FRIDHS Textilateljé

Kammakaregat. 40 ¹, tel. 126 99

Hotell

Hotell Pallas

Klarabergsgatan 37 Stockholm

Tel. 4482, 4483, 4484

Enkelrum från kr. 4.— till 6.—

Dubbelrum » » 8.— till 10.—

Dubblett, 3 bäddar kr. 13.— och 14.—

Hudmedel

Anny Landéns

Lavendeltinktur

Det behagliga, renande och skyddande medlet för hyns vård, finnes hos parfymhandel och droguister

Kex

A.-B. RAHMS KEXFABRIK Stockholm

Spec.: Rån, Skorpor och Smörgåskex.

Råg-Havre-Graham. Gotto. nätande

Konststoppning

ETT HÅL ÄR INTET HÅL

Låt konstsvåva eller konststoppa Edra söndriga Kläder, Mattor och Schalar.

ERIC ENGBLOMS Konststopperi, Regeringsgat. 20, 1 tr. Stockholm. Ord. pr post. Tel. 26 96.

Obs.! Enda konststopperi i Sverige med teknisk utbildad personal.

Mejeriaffär

MJÖLK GRÄDDE SMÖR

Tel. fördterförsäljare 7041, N. 7041

Modeaffär

GLAUMANN'S

PÄLS- OCH MODEMAGASIN

56 Klarabergsgatan 56

2 min. fr. Centralstat. Tel. Norr 680

»För varje hund en hatt som klär»

Paraplyaffär

Svenska Käpp- & Paraplyfabriken

Fabrik och butik: St. Paulsgatan 11, tel. S. 3030.

Filialer: Linnégatan 29, tel. 739 06, Upplandsg. 36, tel. Va 73 57, Regeringsg. 42, tel. 3169.

Paraplyer och Käppar i stort urval passande till hederspresenter.

OBS.! Överdragningar och reparationer utföras fort, väl och billigt.

Plissering

Alla slag av Plisseringar och hälsöm utföres snabbt, väl o. elegant till billigaste pris av

Stockholms Plisséfabrik

Mariagatan 6, 2 tr., Stockholm

Tel. Söder 122 90.

Beställningar emottagas även från landsorten. Rekv. illustr. prislkurant!

Sidenmålning

SIDENMÅLNING - Endast konstnärliga, signerade original. Schalar, lampskärmar m.m.

GULLAN ALRICKSON

Odengatan 63, 2 tr, Vasa 11808

Skrivbyrå

ESKIL JOHANSSON

Rödabergsbrinken 2

vid Vanadisplan. Tel. 867 83.

Manuskript hämtas och hemsändas. Prima referenser.

Strumpor

Letterstedt

STRUMPSPECIALISTER

Drottninggatan 21, Stockholm

Urmakare och Optiker

Ivar Runeborg

(C. F. Grundströms Eftr.)

Urmakeri & Optisk Affär

(Grundad 1820)

Storgatan 25 Tel, Norr 108 48

Speceriaffär

Köp *Lucks* utsökta

Kaffeblandningar, Konfektyrer egen tillverkn,

PERCY F. LUCK & Co.

Wennergrens bokhandel, Stockholm

sänder gratis broschyren *Lär främmande språk.* Den nya metoden för språkundervisning.

Namn _____

Adress _____

T

En annons
i TIDEVARVET träffar den publik Ni söker. Annonsera i vår tidning.

TIDEVARVET

Lördagen den 4 aug. 1928 — N:r 31

Prenumerera
på TIDEVARVET för valåret 1928.
Pris 6 kr. pr år.

Då uppstod Pan från de döda

En gång dog Pan. — Det var när jorden fylldes av armbågande människor som använde alla himmelens vindar till bälgpustar i smedjorna. Blomdoften försvann i kolos och sulfitrök. — Fågelkvitter fanns till endast på grammofonskivorna. Kring hela jorden fanns ej segel eller rå på ett skepp, ej nät eller vad på en strand. Skeppen drevs fram med den nyligen uppfunna evighetsmaskinen, fisken narrades i åmarne med magiska lampor för att sedan förvandlas till tabletter, utmärkta att äta till blombladsstuvning.

Hela världen åt blomblad och smidde ploghillar. På varje husknut världen runt var uppklistrat jätteplakat med maning till sparsamhet. »Tänk på och bered er till sju hungerår, som månen i sin vishet profeterat om!» stod det med spärrstil.

Och människorna, vordna visare än gudar, sparade, slet ont och svalt. Hela jorden var ett svajande sädesfält. Silo efter silo sträckte sina spiror mot skyn. Millioner och åter millioner kg. säd lagrades. Den som i längtan sådde reseda och luktärt på odlad jord fick långa veckors fängelse. Barnens skuldror böjdes under arbete med insamlandet av vilda blommor till mat, medan skyhöga silon fylldes med säd. Hela jorden myllrade av svettande folk och bullrande maskiner. — En från stank av beskäftig brådska steg upp mot skyn och dolde stjärnorna. Månen, den falska profet som han var, gömde sig tafatt och ängsligt bakom jordebrådskans bolmande rökslöja.

Sjuttio gånger sju år förflöt, innan människorna äntligen bröt med den spar- och svälttradition, som profetian hunnit utprägla. De började tära på sina enorma förråd. Mätta, utvilade och i jämvikt offrade de tabletter och blomstuvning till havet. Blommorna ansågs åter fylla sitt värv som enbart skönhetspredikare. Vid silot strödde glada människor generöst ut säd som svultna fåglar skyggt kommo och nappade.

Bin och humlor började åter surra i sina länge skövlade marker, och en solskensdag steg åter blomdoft och blåste åter fria vindar. Samma dag slogs två pojkar på en strand. Den tredje sköt ut sin nyligen gjorda flotte från land med en säck på en stör som segel och med metspö och maskburk som barlast. En flicka gick hela dagen och slog dank och drömde om ett möte i månsken. En gammal man satt vid sjöbodsväggen och tänkte på sin ungdom — han sörjde över hur den varit trist och grå.

Han förbannade hungertraditionen, i vars skugga hans rygg blivit vind och hans fingrar krumma. Med en kväljning mindes han tabletter och sparsamhetsstuvning.

»Giv mig åter min ungdom och jag skall förvalta mitt pund», mumlade han.

Den dagen stod Pan upp ifrån de döda —.

Moa.

Londons kvinnliga polischef

Som en bland de mest sympatiska gestalterna i Elga Kerns »Führende Frauen» framstår Mary S. Allen, chefen för Londons kvinnliga polis. Hon skriver:

Mitt samband med den kvinnliga polisen härrör sig från dess ursprung, från den tid då denna kvinnouppgift först blev till verklighet. — Jag hade som barn nästan uteslutande undervisats hemma. Allt sportmässigt omtumlande i det fria förvägrades mig, och denna nästan outhärdliga hämning av kroppskrafterna var helt säkert orsaken till en stegrad andlig verksamhetslust och en kraftkoncentration, som senare skulle komma mig väl till pass i ögonblick av stor spänning. En stilla vrede över den påtvungna hämskon alstrade inom mig ett motståndscentrum och jag kände mig aldrig ett ögonblick böjd för antagandet att »allt i världen är bra som det är». Längtan att ändra det orätta, att vrida rätt det snedvridna, förde mig tidigt in i kvinnorörelsen. Fastän jag på grund av kroppslig klenhet tycktes föga lämpad för stora ansträngningar, kunde jag inte underlåta att förena mig med dem, som kämpade för den medborgerliga rättvisan.

En lycklig slump förde mig fram till den tjänst, som sedan skulle bli min livsuppgift. Med ängslig iver hade jag en tid sökt efter tillfredsställande arbete, då jag av en händelse fick höra talas om Miss Damer Dawsons verksamhet. En kvinnlig stab i polisens tjänst tycktes mig vara en ypperlig idé, och utan tvekan följde jag min ingivelse att bli en i staben. Ett personligt sammanträffande med Margaret Dawson kom intresset för verksamheten att ytterligare flamma upp, vi slöt ett innerligt vänskapsförbund, och fastän vi strävade mot målet på skilda vägar led vi aldrig av tvivel på det verk vi båda sökte befrämja. Vi genomskådade verkets framtidsmöjligheter och vi erkände de förmånliga startvillkor det dåvarande krigstillståndet bjöd.

Den livliga omsättningen i offentliga tjänster, som orsakades av männens fortlöpande inryckning, den allestädes härskande upphetsningen, detta påverkade unga och gamla, män och kvinnor i lika hög grad och skapade nya problem, som den förhandenvarande polisen inte kunde reda upp utan ny hjälp. Svärmar av ungdom strömmade till London i förhoppning att där finna arbete i ammunitionsfabriker, soldatkrogar, klubbar och värdshus. Ett annat besvärligt faktum var, att staten beviljade de genom kriget skilda makarna rikligt understöd, vilket hade den ödesdigra följden, att de hemmavarande soldatfruarna förfogade över mer pengar än någonsin förut. I sin övergivenhet sökte de sympatiserande sällskap i välbelägna värdshus, och en oroväckande kvinnornas dryckenskap uppkom. T. o. m. barnen bringades ur sin jämvikt vid insupandet av den onaturligt exalterade atmosfären.

Oerfarenhet ger ofta upphov till en välgörande originalitet i behandlingen av sociala problem. Vi hade inga regler, inget förutvarande som band oss. Våra riktlinjer skapades av den dagliga nödvändigheten. En grundprincip hade vi dock, som bestått genom åren: kvinnor bör beskyddas endast och allenast av kvinnor. Hållbarheten hos denna princip bekräftades av att ertappade kvinnor i allmänhet lätt fogade sig efter de kvinnliga poliserna, medan de manliga ofta hade svårt att komma till rätta med dem. Den som i denna tid, då tidningar, teater och böcker ohöljt röjer laster och oanständigheter ännu kan hänge sig åt förhoppningen, att kvinnorna skola besparas kännedom om den moderna civilisationens mörka sidor, den erinrar i sin inställning om strutsen, vars metod att gömma huvudet i en buske blivit till ett ordstäv. Så det skälet att motsätta sig kvinnlig polis kan knappast anses giltigt.

I november 1914 inkallades de första uniformerade kvinnorna i polistjänst. Jag var bland dem och jag måste tillstå, att denna vår första tid var oerhört svår. De kvinnliga poliserna av i dag kunna nog knappast föreställa sig de otaliga tvivel och det ständiga tryck, som vi då led av. I en uniform, som snabbt röjde oss, och utan erfarenhetens underlag och stöd stodo vi mitt i brandvågorna. Tidpunkten då vi började var också särskilt ogynnsam. Inga restriktioner på värdshusen, ingen kontroll över män och kvinnor av vad slag de än voro. Alla möjligheter stodo förbrytare till buds, gator och värdshus voro en öppen fara för ungdomen. Och därtill hela befolkningens uppjagade känslighet. Att vi under dessa omständigheter behärskades av stor fruktan att »göra fel» är naturligt. Men det måste sägas, att vi både under krigstiden och efteråt visade oss vår uppgift vuxna.

För närvarande går den kvinnliga polisens verksamhet på två linjer: förebyggandet av brottet och behandlingen inte endast av förbrytare utan också av offret för förbrytelsen. Vad första punkten beträffar så inriktade vi oss från början speciellt på denna punkt. Vi se vår särplikt i att beskydda de unga, de svaga, de vilseförda från yttre och inre skada.

Våra förfäder kom aldrig på den tanken, att mannen inte ensam kunde klara alla polisuppgifter. Men den nuvarande utvecklingen tyder på, att man om 20 år med häpnad kommer att konstatera att den naturlagenliga reformen kvinnlig polis en gång väckte strid.

Vi vilja varken tillägna oss mannens arbetsfält eller förringa hans anseende, i stället sträva vi efter att självständigt komplettera mannens arbetsprestationer. Och vi kunna med mera förtroende motse framtiden, om vi få hoppas, att brottet då i stället för att straffas förebygges, om färre fängelser och dårhus anses nödvändiga och den verksamma poliskåren av män och kvinnor i sitt dagliga arbete ledas av normen: att förebygga är lättare än att bota.

Det erkännes ju allmänt, att vi behöva en ny inställning till frågan om brott och straff, och en mera vetenskaplig och mänsklig behandling av förbrytaren påyrkas. Eftersom nu kvinnor kommer erkänt bättre till rätta med kvinnor och barn kan det inte bestridas att kvinnliga polisers regelbundna närvaro på gator och torg är ett steg i rätt riktning. Nödvändigheten att skydda barn mot angrepp av alla slag är påtaglig. Om de små från början inse, att de ha en vän i kvinnliga polisen skola de vänja sig att i kinkiga situationer anförtro sig åt henne. Säkert är det av vikt att man genom att bättre skydda barnen minskar möjligheten av deras felsteg som vuxna.

Frågan om kvinnliga poliser har i alla länder väckt det största intresse, och vid besök i europeiska städer och också under min resa i Amerika har jag mött hänförda åhörarskaror. Till stor del härrör sig intresset från den framgång, som kvinnliga polisen i Köln, grundad av en engelska, tillvann sig åren 1923—25. I Österrike, i Tyskland, i Schweiz följes vårt arbete i England med största intresse. Därför borde hos oss inga mödor sparas för att bringa denna reform till nöjaktigt slut. Kvinnliga polisens arbete är ett tidens krav; men villkoret för att vi skall kunna helt fylla kravet är att vi beviljas precis samma maktmedel som den manliga polisen. Med mindre går det inte.»

Jag säger week-end, men jag tillstår att jag önskar att forntidens människor som uppfunno veckan hade uppfunnit den längre och bredare och med mer än en dags vila vid slutet. Den engelska week-end räcker från lördags eftermiddag till måndagens lunchtid, och då får man fyra dagar och två halva dagar till att uträtta något på. Man bryter alltid av för snart. Nej, sex à åtta dagars träget arbete och sedan tre à fyra dagars sport, prat, skratt och vila.

Den frihet att komma bort, som en längre vecka gåve den vanliga arbetaren, skulle förvandla det dagliga släpet. Hans nuvarande sabbat är knappast en paus i hans knog, den är varken en vila eller en omväxling. Lönearbetaren kommer tillbaka på måndags förmiddag mindre hågad för arbetet än då han lämnade det på lördagen.

En dag skall världen kanske få en sådan förlängd vecka. Denna ändring i livets indelning till en längre, långsammare rytm, detta övergivande av massförsamlingar och periodiska och stela sällskapsnöjen, denna intensifiering av de personliga sammanträffandena, denna intressets utvidgning till världsomfattande verksamhet, detta tillgripande icke allenast av läsning utan också av skrivning och publicering som en normal del av ens sociala liv, måste nödvändigt bli faktorer i utvecklingen av ett nytt fullväxt skede i mänsklighetens liv.

*

Detta växande, fritt rörliga kosmopolitiska samhälle av kraftiga individer kommer att skapa sin egen litteratur. Det kommer att i stor utsträckning leva i och genom sin litteratur. Litteraturen blir ett slags umgängesform.

Vi behöva tidningar som ge oss fakta rätt och slätt, vi få sannerligen ingen användning för dessa stora blad med annonser omväxlande med otillförlitliga nyheter, kvasiroande skräp och politiskt munväder, som nu rycka in i våra hem en gång i dygnet.

För de flesta människor är den dagliga tidningen en daglig besvikelse, som påtvingas dem av vanan och som vanan förbjuder dem att försvara sig emot. Den nya ordningen kommer kanske att nöja sig med en veckotidning. På sju dagar hinna saker och ting ta litet fast form. Tio dagar skulle vara ännu bättre.

*

Det råder en villfarelse, att det är publiken som bestämmer stil och tonart för den press på vilken den offrar sina slantar. Detta är lika litet sant beträffande tidningarna som det är sant om teatrarna och biograferna. Publikens roll härvidlag är att vara tålig. Man kan proppa i publiken vad man behagar, inom gränsen för vad den står ut med. Den är hjälplös. Dess enda möjliga veto är att dö. I brist på sådana ytterlighetsåtgärder måste den hålla till godo. Den kan knota, men den måste hålla till godo. Vid konkurrens föredrar den vad som tråkar ut och avskräcker minst, men dess valfrihet begränsas av konkurrensens mycket stora och växande begränsning. — Nästan alla äro vana att ha en tidning, och tidningsägarna kunna trotsa edra invändningar så länge de komma överens med varandra.

Publiken skapar varken tidningen eller biografen, men å andra sidan skapa pressen och biografen mer och mer publiken. De utgöra den sociala bakgrunden för en växande del av folket, de bestämma den moderna samhällsatmosfären så som ingenting annat nu gör.

Ärlig, uppriktig, exakt, innehållsrik och nobel, det är de egenskaper det nya livets tidning måste äga. Den får inte understryka någonting, inte låna sig till någon humbug eller utnött vidskepelse, lägga hela sin tyngd i vågskålen mot partikularism, sekterism och traditionalism. — Även i sina referat från domstolar och polisvaktkontor skall den skildra den gamle Adams strid mot det växande samhällets behov. Det förekommer aldrig en rättegång utan att den ger anledning till kritik av lag eller sed, en lektion i fysiologi eller avslöjandet av någon brist i undervisningsväsendet. Livet s k a l l göras ständigt intressant, och årsdagar, ceremonier och folksamlingar, som voro så nödvändiga för mänskligheten under medeltidens tråkighet och försakelser, skola sjunka ner till betydelselöshet.

*

Det finns en massa rasfördomar i världen, och jag är kanske benägen att underskatta deras betydelse som hinder för skapandet av en världsrepublik.

En stor del av världens bruna, gula och svarta befolkning håller nu på att uppnå en fas av ekonomisk utveckling varur vår anglosaxiske arbetare småningom och med ett och annat återfall frigör sig. — En kaffrerkraal, en egyptisk bomullsodlarby, det kinesiska kvarteret i en italiensk by nära ett bearbetligt kemikalielager, är kanske lika mycket en »slum» nu som ett väverisamhälle i Lancashire eller ett koldistrikt var 1840. — Och icke allenast förekomma i stora indiska och kinesiska städer verkliga och hemska fattigkvarter, utan där är vad man skulle kunna kalla en allmän proletarisering av hela befolkningar.

Denna slumperiods statistiska förhållanden äro ytterst skrämmande för alla som låta sig skrämma av statistik. Men de ha ingen orsak till sin skräck. Deras »stigande flod av de färgade raserna» är det naturliga och oundvikliga parallellfenomenet av det ekonomiska livets rubbning i de »färgade» länderna. Befolkningar, som i århundraden ha levat i ett slags stillastående jämvikt, föröka sig med tio, femton procent vid varje folkräkning. — Men de nya, lågt stående folkmassorna äro för litet i stånd till anpassning för att kunna utvandra med någon fördel. I värsta fall kunna de flytta till liknande fattigdistrikt på annat håll, där utsvettningsmetoden är litet mindre svår. Endast i alarmistiska beräkningar kunna de betraktas som krigsdugliga. Denna »färgflod» stiger kanske inom sina egna cisterner till ett rent av plågsamt tryck, men den kommer aldrig att svämma över i någon hög grad.

Det är märkvärdigt att intelligenta människor kunna så smittas av dessa idéer att vi snart alla skola bli svarta tack vare denna fientliga folkökning i österländska och halvtropiska proletärdistrikt. De börja oroa sig för sitt antal och bli alltmer oroliga. De skriva böcker som uppmana de »vita» folken att rycka upp sig och skaffa sig en fruktansvärd massa barn. Det skulle inte överraska mig om sådana förmaningar sändas ut till de stilla i landen, som lyssna i radio. T ä n k! Sju små negrer och tio kineser ha blivit födda under den sista kvarten. — Ädla kvinnor! England väntar att ni — — —

Jag tar intet intryck av detta nödrop om barn. Det oroar mig inte det minsta att den engelska födelseprocenten för 1925 är den lägsta man kan minnas. Som vi ha halvannan million arbetslösa hoppas jag att den skall bli ännu mindre. Jag hoppas att den tid ej är långt avlägsen, då varje i England fött barn födes därför att dess föräldrar ha bestämt velat att det skulle födas, emedan de ville ha det och ämnade uppfostra det. Det skall komma en tid, då hela världen har kommit ur denna slumperiod tack vare utvecklingen av ekonomiskt liv i stor skala och då kontroll över barnalstring skall bli allmän.

Kärleken till och stoltheten över barnen kommer att betrygga släktets tillräckliga fortsättning. Men just denna kärlek och stolthet opponerar sig mot det myllrande, illa skötta hemmet kring en utsläpad mor.

*

De flesta eller alla de män och kvinnor, som vilja utgöra de egentliga ledarna i den moderna världsstat som mänskligheten nu strävar att uppnå, måste göra ett lyckligt val av livskamrat och leva i ett lyckligt äktenskap, om de skola kunna utföra sitt arbete, och alla sociala institutioner och moralregler som råda i dag måste fortsättas eller ändras i enlighet med detta grundvillkor. — För närvarande leva vi sexuellt i en värld av blandade och fragmentariska lagar och regellösa, extravaganta experiment och yttringar av trots. De flesta göra eller påstå sig göra vad de tro vara det rätta enligt deras vänners och bekantas uppfattning. Endast få ha mod att tillstå sin inre brist på övertygelse.

Att ge nästa generation litet hjälp genom att påvisa källan till dess ledande idéer i sexuella frågor är en av de förnämsta uppgifterna för dem som söka åstadkomma ett nytt och bättre skede i mänskolivet.

Man finner kamratäktenskapet som en dröm i några få hjärtan här och där, ett nästan hopplöst experiment, som en brinnande tändsticka i stark blåst eller en simmare, som ryckes med av strömmen.

Är det endast en dröm, denna föreställning om ett verksamt, allvarligt samhällsliv, icke framlevat i ett myller av människor utan övervägande i sällskap med en kär kamrat eller så, ädelt och frigjort till sin anda och med världsomfattande intressen och verksamhet? Jag tror inte att det är en dröm. Men hur kan jag få denna plan, denna förväntan, att passa ihop med nutidslivets förhållanden? Ni frågar, var äro dessa kvinnor, dessa makar, dessa lyckligt gifta män? Var äro dessa helt och hållet fullväxta varelser?

Jag kan inte peka ut dem, jag har aldrig träffat dem; detta är ju min personliga historia. Jag kan endast förutsäga dem.

*

Låt flickorna få samma undervisning som deras bröder och ägna sig åt forskningar och affärer och produktivt arbete. Låt dem upphöra att betrakta sitt kön — jag vill inte säga som en handelsvara, men som en säljbar tillgång för vilken de kunna skaffa sig ett bekvämt liv. Och då jag tänker på några av de flickor man ser nuförtiden, kortklippta som vackra pojkar, lika långa, energiska och käcka som deras bröder och ofta frimodigare i tanke och handling, tycker jag att jag, då jag skriver om detta, skriver i tidens egen anda om en förändring som icke är omöjlig.

*

Men jag blir mer och mer spekulativ, och dessa de kommande dagarnas kvinnor äro, med all sin stolthet och älskvärdhet, ganska svåra att urskilja. Mitt förstånd manar fram dem, kloka och själsfina, men de äro fjärran från mig. Deras ansikten äro tomma ovaler, som inte ens ha ögon som möta mina.

Det är långt lidet på natten, och tidigt i morgon bittida kommer Clementina ner för att vi skola företa en för längesedan överenskommen promenad i de vidsträckta ödemarkerna av stenar och buskar ovanför Gourdon. Jag tar med mig mat och dryck i min ryggsäck, och vi skola sitta bland klipporna i solskenet under den blåa himlen och diskutera om dessa ändlösa gåtor.